

แบบบทคัดย่อ “ งานพัฒนาคุณภาพ / CQI ”

การประชุมวิชาการสาธารณสุขจังหวัดสุโขทัย ปี 2563

วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2563

ณ โรงแรมสุโขทัยเทอร์เซอร์ รีสอร์ทแอนด์สปา อ.เมือง จ.สุโขทัย

ชื่อผลงาน “เครือข่ายหยุดยั้งทีบี”

ชื่อหน่วยงาน สถานีอนามัยเฉลิมพระเกียรติ 60 พรรษา นวมินทราชินี เมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย

ชื่อเจ้าของผลงาน นางสาวอลิษา เปียจันทร์ ชื่อย่อวุฒิการศึกษา สาธารณสุขศาสตรบัณฑิต

ชื่อผู้ร่วมผลงาน นายสมเกียรติ เดชวรภัทรกุล ประกาศนียบัตรเจ้าหน้าที่สาธารณสุข(พนักงานอนามัย)

ชื่อผู้นำเสนอผลงาน นางสาวอลิษา เปียจันทร์ ชื่อย่อวุฒิการศึกษา สาธารณสุขศาสตรบัณฑิต

1. เป้าหมาย : “ค้นหาค้นพบ จบด้วยหาย ตายน้อยกว่า 5 ขาดยาเป็น 0”

2. ปัญหาและสาเหตุโดยย่อ : ปี 2561 มีผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่ จำนวน 10 ราย อัตราความสำเร็จของการรักษา (Treatment success rate) ร้อยละ 70.00 และอัตราการเสียชีวิต ร้อยละ 30.00 และจากการติดตามผู้ป่วยวัณโรคพบว่าสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น 3 ด้านได้แก่ (1.)ผู้ป่วยบางรายรับยาวัณโรคกินยาเองที่บ้าน ไม่มีการทำ DOT ไม่สะดวกมารับบริการเพราะต้องทำงาน ผู้ป่วยและญาติขาดความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับวัณโรคและยาเสื่อมคุณภาพจากการเก็บยาของผู้ป่วย (2.)ระบบการดำเนินงาน ระบบการประสานงานในแต่ละขั้นตอนยังไม่ชัดเจนและขาดการนิเทศติดตามงาน (3.)เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและอสม. ขาดความรู้และไม่มีระบบการดำเนินงานมาตรฐาน และส่วนใหญ่ผู้ป่วยเสียชีวิตจากการค้นหาล่าช้าผู้ป่วยมีอาการหนัก จะเป็นผู้สูงอายุมีโรคร่วม

3. กิจกรรมการพัฒนา : ทีมเฝ้าระวังและค้นหา (1.)อบรมให้ความรู้โครงการพัฒนาการค้นหาและดูแลผู้ป่วยวัณโรคในชุมชนให้กับแกนนำและอสม. (2.) ประชาสัมพันธ์การป้องกันโรควัณโรคในพื้นที่ โดยบูรณาการประชุมในรูปแบบต่างๆ เช่น การประชุมประจำเดือนในหมู่บ้าน/ชุมชน เวทีประชาคมหมู่บ้าน และประชาสัมพันธ์ผ่านคลื่นวิทยุรายการหมออนามัยใจดี เทศบาลตำบลเมืองเก่า ทุกวันศุกร์ช่วงเวลา 13.00 - 15.30 น. (3.) สร้างเครือข่ายการเฝ้าระวัง ควบคุมและป้องกันวัณโรค โดยมีส่วนร่วมของชุมชน/ท้องถิ่น อย่างมีประสิทธิภาพ

ทีมที่เลี้ยงควบคุมกำกับกับการกินยา (1.) อสม.แกนนำแต่ละหมู่บ้าน ดำเนินการควบคุมและกำกับกับการกินยาของผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่ โดยทำ DOT ทุกราย (2.) เพิ่มช่องทางการดูแลติดตามกำกับกับการกินยาในโดยการทำ DOT ผ่านทาง VDO call และLine (3.) สร้างกลุ่มlineเครือข่ายหยุดยั้งทีบีตำบลเมืองเก่า (4.)เจ้าหน้าที่ สอน.เมืองเก่า นำกระบวนการด้านจิตตปัญญาศึกษา แก้ไขปัญหาโดยใช้วิธีคิดเชิงระบบอริยสัจ 4

ทีมติดตามและพัฒนาระบบข้อมูล (1.)ทีมสสอ.เมืองสุโขทัย ลงพื้นที่ติดตามการควบคุมกำกับกับการกินยาและดูแลผู้ป่วยวัณโรคในพื้นที่ เดือนละ 1 ครั้ง (2.)จนท. งานควบคุมป้องกันวัณโรคเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอเมืองสุโขทัย ร่วมประชุมคณะทำงานป้องกันควบคุมวัณโรครับทราบแนวทางการดำเนินงาน ทุกไตรมาส

4. การประเมินผลของการเปลี่ยนแปลง : การค้นหาผู้ป่วยวัณโรครายใหม่ และนำผู้ป่วยเข้าระบบการรักษา ได้รวดเร็วขึ้น จึงทำให้อัตราความสำเร็จของการรักษาผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่ (Treatment success rate) เพิ่มขึ้นจากปี 2560 และ 2561 ร้อยละ 50.00 ร้อยละ 70.00 ปี 2562 ร้อยละ 77.77 อัตราการเสียชีวิตลดลง ปี 2560-2562 ร้อยละ 37.5 30.00 22.23 ตามลำดับ และในปี 2562 อัตราขาดยาเท่ากับ 0

5. บทเรียนที่ได้รับ : จากการดำเนินงานเครือข่ายหยุดยั้งทีบี ทำให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ท้องถิ่นและทีมงานเครือข่ายทำงานร่วมกันอย่างเข้มแข็ง ประชาชนได้ตระหนัก ป้องกันวัณโรค ส่งเสริม และดูแลสุขภาพตนเอง จึงส่งผลให้งานป้องกันควบคุมวัณโรคในพื้นที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ยังคงพบจุดอ่อนคือ การคัดกรองยังไม่ครอบคลุมตามเกณฑ์มากกว่าร้อยละ 90 ทีมสามารถเฝ้าระวังเหตุการณ์ผิดปกติได้แต่ยังป้องกันควบคุมวัณโรคได้ไม่ครอบคลุมทั้งหมดในพื้นที่ตำบลเมืองเก่า

6. การติดต่อกับทีมงาน : นางสาวอลิษา เปียจันทร์ สามารถติดต่อได้ เบอร์โทรศัพท์มือถือ 082-0305909
E-mail : Report07370@gmail.com

เครือข่ายหยุดยั้งทีบี

ชื่อและที่อยู่ขององค์กร

งานป้องกันควบคุมโรค สถานีนามัยเฉลิมพระเกียรติฯเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย

โทรศัพท์ 055-697052 Email : Report07370@gmail.com

สมาชิกทีม

นายสมเกียรติ เดชวรภัทรกุล ผู้อำนวยการสถานีนามัยเฉลิมพระเกียรติฯเมืองเก่า

นางสาวอลิษา เปียจันทร์ นักวิชาการสาธารณสุข

คำสำคัญ : - DOT (Directly Observed Treatment) การรักษาวัณโรคแบบมีพี่เลี้ยงคอยดูแลผู้ป่วย
- อัตราความสำเร็จของการรักษา (Treatment success rate)

สาเหตุและปัญหา

วัณโรคเป็นโรคติดต่อที่สำคัญและยังเป็นปัญหาสาธารณสุขของประเทศไทย โดย พ.ศ.2558 องค์การอนามัยโลกจัดให้ประเทศไทยเป็น 1 ใน 14 ประเทศ ที่มีปัญหาวัณโรครุนแรงระดับโลก ทั้งวัณโรคทั่วไป วัณโรคและเอชไอวี วัณโรคดื้อยาหลายขนาน สถานการณ์วัณโรคของผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่ของประเทศไทย ในปี 2558 - 2560 มีผลสำเร็จของการรักษาร้อยละ 82.8 84.2 และ 84.4 ตามลำดับ และอัตราการเสียชีวิตระหว่างการรักษา ร้อยละ 8.5 8.9 และ 8.7 ตามลำดับ ส่งผลให้อัตราความสำเร็จของการรักษาวัณโรคของประเทศไทยต่ำกว่าเป้าหมาย เนื่องจากปัจจัยสำคัญ 3 ประการ คือ (1.) ผู้ป่วยวัณโรคเสียชีวิตระหว่างการรักษาสูง (2.) การขาดนัดรับยาอย่างต่อเนื่อง และ (3.) ไม่มีการติดตามประเมินผลการรักษา การพัฒนานวัตกรรมและมาตรฐานระบบการตรวจวินิจฉัย ป้องกัน ดูแลรักษาของสถานบริการสาธารณสุข และการนำผู้ติดเชื้อวัณโรคและผู้ป่วยวัณโรคเข้าสู่ระบบบริการรักษาที่ได้มาตรฐาน

จากสรุปผลการดำเนินงานป้องกันควบคุมวัณโรคของสถานีนามัยเฉลิมพระเกียรติฯเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย ปี 2561 มีผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่ จำนวน 10 ราย อัตราความสำเร็จของการรักษา (Treatment success rate) ร้อยละ 70.00 และอัตราการเสียชีวิต ร้อยละ 30.00 และจากการติดตามผู้ป่วยวัณโรคพบว่า สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น 3 ด้านได้แก่ (1.) ผู้ป่วยบางรายรับยาวัณโรคกินยาเองที่บ้าน ไม่มีการทำ DOT ไม่สะดวกติดต่อและรับบริการเพราะทำงานหารายได้ ผู้ป่วยและญาติขาดความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับวัณโรคและยาเสื่อมคุณภาพจากการจัดเก็บยาของผู้ป่วยเอง (2.) ระบบการดำเนินงาน ระบบการประสานงานในแต่ละขั้นตอนยังไม่ชัดเจนและขาดการนิเทศติดตามงาน (3.) เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและอาสาสมัครสาธารณสุข ขาดองค์ความรู้และไม่มีระบบการดำเนินงานมาตรฐานที่ชัดเจน และส่วนใหญ่ผู้ป่วยเสียชีวิตจะเป็นผู้สูงอายุมีโรคร่วม และจากการค้นหาผู้ป่วยต่อเมื่อมีอาการหนักแล้ว จึงได้คิดค้นกลวิธีการดำเนินงาน “เครือข่ายหยุดยั้งทีบี” เพื่อสร้างเครือข่ายให้เข้มแข็ง เร่งรัดค้นหาผู้ป่วยวัณโรครายใหม่ และนำผู้ป่วยวัณโรคเข้าสู่ระบบบริการรักษาที่ได้มาตรฐาน ตัดวงจรการแพร่กระจายเชื้อวัณโรค ควบคุมการระบาดของวัณโรคได้รวดเร็ว จึงทำให้อัตราความสำเร็จของการรักษาผู้ป่วยวัณโรครายใหม่เพิ่มขึ้น และลดอัตราการเสียชีวิตระหว่างการรักษาลงและการจัดตั้งเครือข่ายในการแจ้งเหตุการณืผิดปกติ

เป้าหมาย “ค้นให้พบ จบด้วยหาย ตายน้อยกว่า 5 รายเป็น 0”

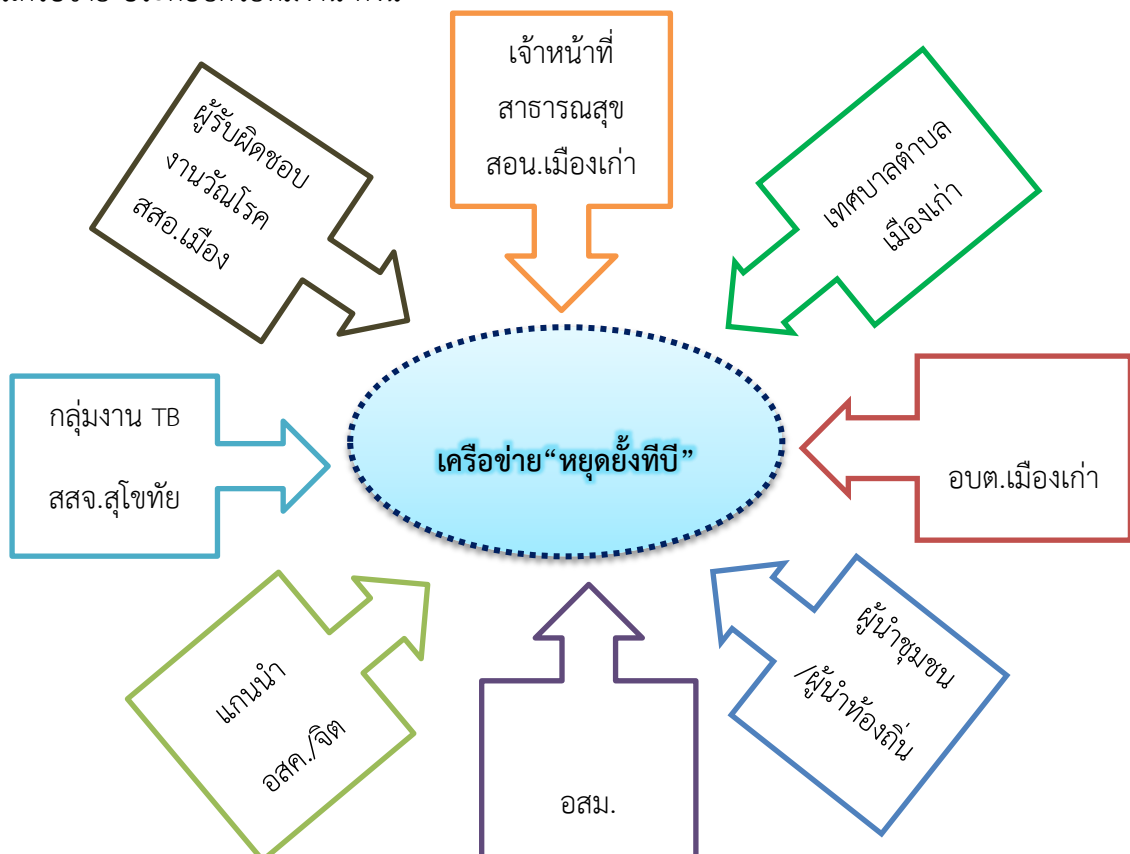
เครือข่ายหยุดยั้งทีบี คือ เครือข่ายที่ประกอบด้วย ภาคส่วนต่างๆในชุมชน ทั้งภาครัฐและภาคชุมชน เช่น เทศบาลตำบลเมืองเก่า อบต.เมืองเก่า ผู้นำชุมชน/ท้องถิ่น แกนนำ อสค./จิตอาสา อสม. เจ้าหน้าที่สาธารณสุข.เมืองเก่า ผู้รับผิดชอบงานป้องกันควบคุมวัณโรค สสอ.เมืองสุโขทัย กลุ่มงาน TB สสจ.สุโขทัย และกลุ่มงานมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งในการเร่งรัดค้นหาผู้ป่วยวัณโรครายใหม่ ร่วมจัดวงจรการแพร่กระจายเชื้อวัณโรค ควบคุมการระบาดของวัณโรคอย่างรวดเร็ว และนำผู้ป่วยวัณโรคเข้าสู่ระบบบริการรักษาที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพ ส่งผลให้อัตราความสำเร็จของการรักษาผู้ป่วยวัณโรครายใหม่เพิ่มขึ้น และลดอัตราการเสียชีวิตระหว่างการรักษาตามเป้าหมาย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเร่งรัดการค้นหาผู้ป่วยวัณโรครายใหม่ครอบคลุมใน 7 กลุ่มเสี่ยงและป้องกันควบคุมวัณโรคในพื้นที่ตำบลเมืองเก่า
2. เพื่อให้ผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่ได้รับการติดตามด้วยวิธีการ DOT ทุกราย ร้อยละ 100
3. เพื่อเพิ่มอัตราความสำเร็จของการรักษาผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่
4. เพื่อลดอัตราการเสียชีวิตระหว่างการรักษา น้อยกว่าร้อยละ 5 และอัตราการขาดยาเท่ากับ 0

วิธีดำเนินการ

การดำเนินงานเครือข่าย “หยุดยั้งทีบี” ซึ่งดำเนินงานต่อเนื่องมาจากการดำเนินงานป้องกันและควบคุมวัณโรคตำบลเมืองเก่า ตั้งแต่ปี 2553 – ปัจจุบัน และได้พัฒนาเป็น “เครือข่ายหยุดยั้งทีบี” เพื่อดำเนินการป้องกันควบคุมวัณโรคตำบลเมืองเก่า ที่เกิดขึ้นในปี 2562 จึงสร้างเครือข่ายขึ้น โดยมีการดำเนินงานดังนี้ ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานในพื้นที่ โดยการจัดประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดในพื้นที่ตำบลเมืองเก่า ซึ่งจัดทำเป็นเครือข่ายการทำงาน “หยุดยั้งทีบี” เพื่อดำเนินงานป้องกันควบคุมวัณโรคในพื้นที่ตำบลเมืองเก่า ภายในเครือข่าย ประกอบด้วยทีมงาน ดังนี้

ทีมเครือข่ายจะร่วมหาแนวทางในการดำเนินงานในการป้องกันควบคุมโรค ไม่ให้เกิดในพื้นที่ โดยแบ่งทีมงานเป็น 3 ทีม คือ ทีมเฝ้าระวังและค้นหา ทีมที่เลี้ยงควบคุมกำกับการกินยา ทีมติดตามและพัฒนา ระบบข้อมูล ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ดังนี้

1. ทีมเฝ้าระวังและค้นหา มีบทบาทดังนี้

ปี 2560	1. อสม. คัดกรองและค้นหาผู้ป่วยวัณโรครายใหม่ในพื้นที่ตำบลเมืองเก่า โดยการคัดกรองด้วยวาจาจากแบบสัมภาษณ์
ปี 2561	1. อสม. คัดกรองและค้นหาผู้ป่วยวัณโรครายใหม่ในพื้นที่ตำบลเมืองเก่า โดยการคัดกรองด้วยวาจาจากแบบสัมภาษณ์
ปี 2562	1. อบรมให้ความรู้โครงการพัฒนาการค้นหาและดูแลผู้ป่วยวัณโรคในชุมชนให้กับแกนนำและอสม.(งบประมาณสนับสนุนจากเทศบาลและอบต.เมืองเก่า) 2. แกนนำ อสม. /จิตอาสา/อสม. ร่วมกันเร่งรัดคัดกรองและค้นหาผู้ป่วยวัณโรครายใหม่ในพื้นที่ตำบลเมืองเก่า โดยการคัดกรองด้วยวาจาจากแบบสัมภาษณ์ เชิงรุกในชุมชน 3. ประชาสัมพันธ์การป้องกันโรควัณโรค ในพื้นที่ตำบลเมืองเก่า จำนวน 6 หมู่บ้าน 12 ชุมชน โดยบูรณาการการประชุมในรูปแบบต่างๆในพื้นที่ เช่น การประชุมประจำเดือนในหมู่บ้าน/ชุมชน เวทีประชาคมหมู่บ้าน และประชาสัมพันธ์ผ่านคลื่นวิทยุรายการหมออนามัยใจดี ที่สถานีวิทยุเทศบาลตำบลเมืองเก่า ทุกวันศุกร์ช่วงเวลา 13.00 - 15.30 น. 4. สร้างเครือข่ายการเฝ้าระวัง ควบคุมและป้องกันวัณโรค และส่งต่อกลุ่มเสี่ยงวัณโรคเข้ารับการตรวจวินิจฉัยที่สถานบริการสาธารณสุขให้ทันเวลา โดยมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่น อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ทีมที่เลี้ยงควบคุมกำกับการกินยา

ปี 2560	1. เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ไม่ได้รับการอบรมพัฒนาองค์ความรู้ให้ทันสมัยเกี่ยวกับวิธีการดูแลและควบคุมกำกับการกินยาของผู้ป่วย
ปี 2561	1. เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ได้รับการอบรมพัฒนาองค์ความรู้ให้ทันสมัยเกี่ยวกับวิธีการดูแลและควบคุมกำกับการกินยาของผู้ป่วย 2. ผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่ทำ DOT โดยเจ้าหน้าที่บางราย ไม่ได้ทำDOT กรณีผู้ป่วยรับยาไปทานเองที่บ้าน ไม่สะดวกมารับยาที่สอน.1ครั้ง/สัปดาห์ และบางรายทำ DOT โดยบุคคลในครอบครัว 3. มีระบบเก็บยาไว้ที่คลังยาในสถานบริการและเบิกจ่ายยา สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ไม่ครบทุกราย
ปี 2562	1. เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ได้รับการอบรมพัฒนาองค์ความรู้ให้ทันสมัยเกี่ยวกับวิธีการดูแลและควบคุมกำกับการกินยาของผู้ป่วย 2. อสม.แกนนำแต่ละหมู่บ้าน ดำเนินการควบคุมและกำกับการกินยาของผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่ และทำ DOT โดยอสม.แกนนำที่ผ่านการอบรมและติดตามผลโดย

	ประธาน อสม. ของแต่ละหมู่บ้าน 4. ประธานอสม.แต่ละหมู่บ้าน รายงานผลการควบคุมกำกับการกินยากับทีมเจ้าหน้าที่สาธารณสุข สอน.เมืองเก่าทุกวัน(ระยะเข้มข้น 2 เดือนแรก) และรายงานสัปดาห์ละ 1 ครั้ง (ระยะต่อเนื่อง 4 เดือน) 5. เพิ่มช่องทางการดูแลติดตามกำกับการกินยาในผู้ป่วยโรคปอดรายใหม่โดยวิธีการทำ DOT ผ่านทาง VDO call และLine 6. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขสอน.เมืองเก่า ให้ความรู้เบื้องต้นในการดูแลตนเองของผู้ป่วยและเสริมสร้างกำลังใจให้ผู้ป่วยแลญาติรักษาให้ครบ หายจากโรค 7. สร้างกลุ่มlineเครือข่ายหยุดยั้งที่บีประกอบด้วยแกนนำอสม. ประธานอสม. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขสอน.เมืองเก่าและผู้นำชุมชน/ท้องถิ่น เพื่อแจ้งเตือนเหตุการณ์ผิดปกติ และติดตามผู้ป่วยที่สัมนัดการรักษา 8. เจ้าหน้าที่สาธารณสุข สอน.เมืองเก่าตรวจสอบบันทึกผลการ DOTทุกวัน ลงโปรแกรม TBCM Online และรายงาน TB 01 รพ.สต. 9. พัฒนาระบบการเบิกยา เก็บยาไว้ที่คลังยาในสถานบริการและเบิกจ่ายยา สัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อลดอัตราการสูญเสียวินิจฉัยและยาเสื่อมคุณภาพ 10. เจ้าหน้าที่สาธารณสุข สอน.เมืองเก่า นำกระบวนการด้านจิตตปัญญาศึกษา แก้ไขปัญหาโดยใช้วิธีคิดเชิงระบบแบบอริยสัจ4
--	---

3. ทีมติดตามและพัฒนาระบบข้อมูล

ปี 2560	1. ทีมสสจ.สุโขทัย นิเทศติดตามการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคพื้นที่รับผิดชอบของ สอน.เมืองเก่า ปีละ 1 ครั้ง
ปี 2561	1. ทีมสสจ.สุโขทัย นิเทศติดตามการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคพื้นที่รับผิดชอบของ สอน.เมืองเก่า ปีละ 1 ครั้ง
ปี 2562	1. ทีมสสจ.เมืองสุโขทัย ลงพื้นที่ติดตามการควบคุมกำกับการกินยาและดูแลผู้ป่วยวัณโรคในพื้นที่ตำบลเมืองเก่า เดือนละ 1 ครั้ง 2. ทีมสสจ.สุโขทัย นิเทศติดตามการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคพื้นที่รับผิดชอบของ สอน.เมืองเก่า ปีละ 1 ครั้ง 3. เจ้าหน้าที่สาธารณสุข งานควบคุมป้องกันโรค สสจ.เมืองสุโขทัย รพ.สุโขทัย และสอน.เมืองเก่า ประชุมคณะทำงานป้องกันควบคุมวัณโรค รับทราบแนวทางการดำเนินงาน ในการดูแลผู้ป่วยวัณโรคไตรมาสละ1 ครั้ง พร้อมจัดทำทะเบียนข้อมูลผู้ป่วยวัณโรคในสถานบริการและปรับปรุงข้อมูลผู้ป่วยให้เป็นปัจจุบัน

การประเมินผล

1. ผลการคัดกรองค้นหาผู้ป่วยวัณโรครายใหม่ในพื้นที่ตำบลเมืองเก่า พบกลุ่มเสี่ยงวัณโรคปี 2562 จำนวน 309 ราย ได้รับการตรวจCXR จำนวน160 ราย คิดเป็นร้อยละ 51.77

ตารางที่1 แสดงผลการคัดกรองผู้ป่วยวัณโรครายใหม่ในพื้นที่ตำบลเมืองเก่า ด้วยการตรวจCXR ปี 2562

	1.ผู้สัมผัสร่วมบ้าน		2.HIV	3.เบาหวาน อายุ60ปีขึ้นไป			4. ผู้สูงอายุมีโรคร่วม	5. เรือนจำ	6. ต่างด้าว	7.เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	รวมทั้งหมด
	ปี 60	ปี 61		A1C≥7	FBS≥150	รวม	COPD CKD CA			HCWs	
เป้าหมาย	4	15	0	99	43	142	135	0	0	13	309
ทำCXR แล้ว	1	1	0	70	17	87	64	0	0	7	160

จากตารางที่ 1 พบว่า coverage การคัดกรอง7 กลุ่มเสี่ยงยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย กลุ่มเสี่ยงจำนวน 309 ราย ได้รับการ X-Ray เพียงร้อยละ51.77 เนื่องจากกลุ่มเสี่ยงโรคเรื้อรังเบาหวานและผู้สูงอายุที่มีโรคร่วมนั้น เป็นผู้ป่วยที่รักษาที่ รพ.สุโขทัย กลุ่มเสี่ยงจะให้เหตุผลว่าได้รับการตรวจ X-Ray ที่รพ.สุโขทัย แล้ว จึงไม่เข้ารับการตรวจคัดกรอง X-Rayของสอ.เมืองเก่า และกลุ่มเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ที่ยังไม่ตรวจ X-Ray เนื่องจากเป็นกลุ่มรับราชการมีสิทธิการรักษาเบิกได้ ต้องไปรับการตรวจ X-Ray พร้อมตรวจสุขภาพประจำปีที่ รพ.สุโขทัย แต่ในปี2562 เจ้าหน้าที่ไม่ได้เข้ารับการตรวจสุขภาพประจำปี

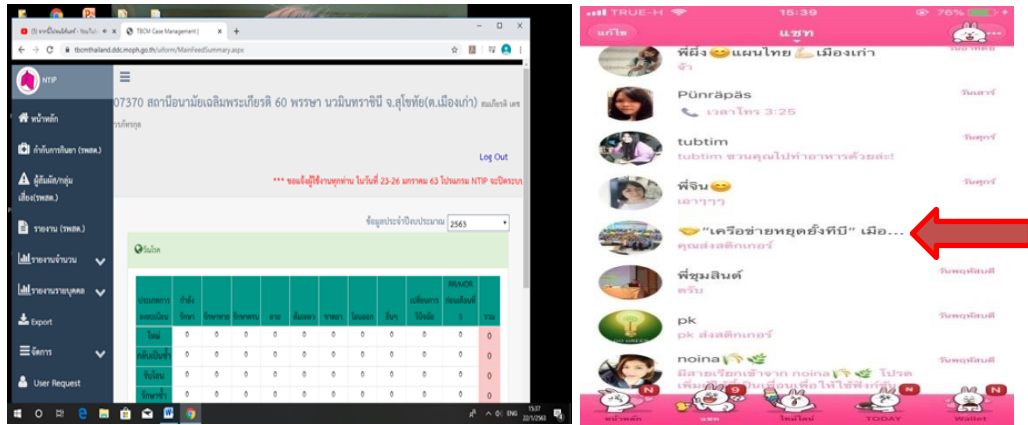
2. อัตราการค้นพบและขึ้นทะเบียนผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่ละกลับเป็นซ้ำ(TB Treatment coverage) ในปีงบประมาณ 2562 โดยเทียบค่าคาดประมาณของประชากร 156/แสนประชากร นั้น เขตพื้นที่รับผิดชอบของ สอ.เมืองเก่า ประชากรกลางปี 13,676 เทียบค่าประมาณประชากรแล้ว ต้องค้นพบผู้ป่วยรายใหม่หรือกลับเป็นซ้ำจำนวน 21 ราย แต่พื้นที่สอ.เมืองเก่าค้นพบผู้ป่วยรายใหม่หรือกลับเป็นซ้ำ จำนวนทั้งหมด 9 ราย คิดเป็นร้อยละ 42.85 ซึ่งยังต่ำกว่าเกณฑ์ (เกณฑ์ร้อยละ 82.5)

3. จากผลการคัดกรองผู้ป่วยวัณโรครายใหม่ ปี 2562 พบจำนวนผู้ป่วยใหม่ที่ได้รับการขึ้นทะเบียน จำนวน 9 ราย โดยติดตามและส่งตัวผู้สัมผัสใกล้ชิดและผู้สัมผัสร่วมบ้านอายุมากกว่า 18 ปีขึ้นไปเข้ารับการตรวจCXR ผู้สัมผัสร่วมบ้านอายุ5-18 ปี ทำ TST(Tuberculin skin test)

ตารางที่ 2 แสดงผลการติดตามผู้สัมผัสร่วมบ้านของผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่เข้ารับการตรวจคัดกรองและตรวจวินิจฉัยที่ รพ.สุโขทัย ปี 2562

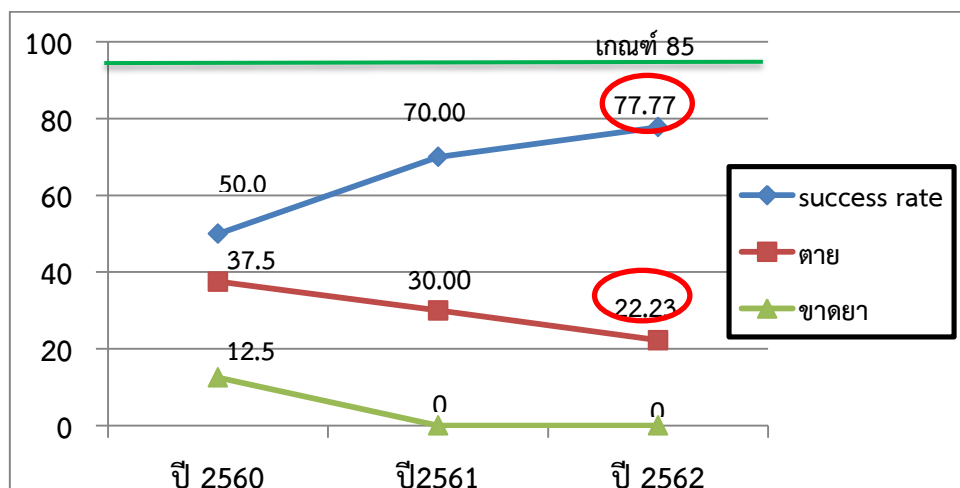
ผู้สัมผัสร่วมบ้าน	จำนวนทั้งหมด (ราย)	อายุ18ปีขึ้นไป (ราย)	อายุ5-18ปี (ราย)	อายุต่ำกว่า 5 ปี (ราย)	ร้อยละ
การตรวจCXR	15	14	-	-	93.33
ทำ TST	2	-	2	-	100.00
ตรวจ LTBI	1	-	-	1	100.00

4. ผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่ได้รับการติดตามด้วยการทำ DOT โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและแกนนำอสม. และบันทึกผลลงในโปรแกรมTBCM Online จำนวนทั้งหมด 9 ราย คิดเป็นร้อยละ 100

5. อัตราความสำเร็จของการรักษาผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่(Treatment success rate) อัตราการเสียชีวิตระหว่างการรักษาและอัตราขาดยา

แผนภูมิ แสดงอัตราความสำเร็จของการรักษาผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่(Treatment success rate)

สรุปผลการดำเนินงาน

จากการดำเนินงาน “เครือข่ายหยุดยั้งทีบี” พบว่า การค้นหาผู้ป่วยวัณโรครายใหม่ และนำผู้ป่วยเข้าระบบการรักษาได้รวดเร็วขึ้น จึงทำให้อัตราความสำเร็จของการรักษาผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่ (Treatment success rate) เพิ่มขึ้นจากปี 2560 และ 2561 ร้อยละ 50.00 ร้อยละ 70.00 ปี 2562 ร้อยละ 77.77 อัตราการเสียชีวิตลดลง ปี 2560-2562 ร้อยละ 37.5 30.00 22.23 ตามลำดับ และในปี 2562 อัตราขาดยาเท่ากับ 0 แต่ยังพบว่าจุดอ่อนคือการคัดกรองยังไม่ครอบคลุมตามเกณฑ์มากกว่าร้อยละ 90 และทีมสามารถเฝ้าระวังเหตุการณ์ผิดปกติ สามารถป้องกันควบคุมวัณโรคในพื้นที่ตำบลเมืองเก่าได้

ข้อเสนอแนะและการพัฒนาต่อ

1. ต้องเพิ่มศักยภาพของเครือข่ายหยุดยั้งทีบีในการดำเนินงานการค้นหาผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่และกลับเป็นซ้ำให้เข้มข้นมากขึ้น เพื่อไม่ให้ผู้ป่วยแพร่เชื้อวัณโรคในชุมชนและนำเข้าสู่ระบบการรักษาที่รวดเร็วเพื่อลดอัตราตายลง
 - จัดทำโครงการอบรมให้ความรู้และพัฒนาทักษะเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและแกนนำ อสม. เครือข่ายหยุดยั้งทีบี อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง เพื่อการทำ DOT ที่ได้มาตรฐาน และถูกต้องตามเกณฑ์
 - จัดทำโครงการป้องกันและควบคุมวัณโรคตำบลเมืองเก่าปีงบประมาณ 2563 โดยนัดกลุ่มเสี่ยงวัณโรคในพื้นที่ตำบลเมืองเก่า เข้ารับการคัดกรองด้วยภาพรังสีทรวงอกโดยรถเอกซเรย์เคลื่อนที่ระบบดิจิทัลถ่ายภาพรังสีปอด ในชุมชน(งบประมาณสนับสนุนจากเงินกองทุนหลักประกันสุขภาพเทศบาลตำบลเมืองเก่าและอบต.เมืองเก่า)
 - จัดอบรมโครงการจิตปณิธานศึกษา สร้างพลังการทำงานเป็นทีม ถอดบทเรียนให้กับทีมและร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาในชุมชนใช้วิธีคิดเชิงระบบแบบอริสจ4
 - ขอรับการสนับสนุนรณาส่งกลุ่มเสี่ยงวัณโรคจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในกรณีที่กลุ่มเสี่ยงวัณโรคไม่สามารถเข้ารับตรวจคัดกรองด้วยตนเองได้ เช่นผู้พิการ ผู้ป่วยติดบ้านติดเตียง ผู้สูงอายุ เป็นต้น
2. ให้ความสำคัญและพัฒนาเครือข่ายหยุดยั้งทีบีไปให้กับ รพ.สต.ใกล้เคียงในเขตพื้นที่ตำบลเมืองเก่าอีก 2 รพ.สต. เพื่อให้ป้องกันควบคุมวัณโรคในพื้นที่ได้ประสิทธิภาพมากขึ้น (เนื่องจากตำบลเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย เป็นแหล่งท่องเที่ยว เมืองมรดกโลก)

